

**Skjøtselplan slåttemark i Stranda kommune i
Møre og Romsdal fylke; Fausa: Brune.**

Bioreg AS Rapport 2011 : 26

BIOREG AS

Rapport 2011:26

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-173-3
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ved Geir Moen	Dato: 31.10.2011
Referanse: Oldervik, F.G. & Folden, Ø. 2011. Skjøtselsplan for Fausa: Brune, Stranda kommune Møre og Romsdal Fylke. Bioreg AS rapport 2011 : 26. ISBN; 978-82-8215-173-3.		
Referat: Rapporten skildrar naturverdiar og artsmangfald for slåttemarka til gnr 55/1, Fausa: Brune. Vidare gjer rapporten greie for dei skjøtselstiltaka som bør setjast i verk for å taka vare på dei biologiske verdiane som er knytt til lokaliteten.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Slåttemark		

Figur 1. Foto; Øystein Folden 26.06.2011. Biletet er tatt frå omlag midt på lokaliteten og mot søraust. Areal heilt i framkant og bortover til høgret mot knausen høyrer til slåttemarka.

Innhald

Innhald	3
Føreord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutformingar på Vestlandet	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Fausa; Brune	8
SØKBARE EIGENSKAPAR	8
SKJØTSELSPLAN	10
Kjelder	12
Litteratur:	12
Muntlege kjelder:	12
Internett:	12
Ortofoto/kart.....	12
Bilete	13

Føreord

I samsvar med ei nasjonal handlingsplan for å taka vare på dei attverande slåttemarkane i Noreg vart det teke initiativ til å lage dei første skjøtselsplanane for Møre og Romsdal alt i 2010. Det er Fylkesmannen ved Geir Moen som samordnar dette arbeidet i fylket. Når det gjeld denne slåttemarkslokaliteten på Brune i Fausa, så har vi ikkje oppsøkt den tidlegare, men vi tok ein runde på beitemarkane rett nordaust for lokaliteten omlag i 1999. Skildringa av lokaliteten frå 2010 verkar å vera grei, men vi har utvida og supplert litt på nokre av dei ulike avsnitta. Vi har også justert grensene litt, mest av arronderingsmessige årsaker og for å gjera det enklare å gjerda inn stykket. Første gongen vi var der trefte vi også den nye eigaren, Stian Brune frå Ålesund. Han hadde ikkje teke noko stilling til korleis han skulle skjøtta jorda på Brune endå då vi snakka med han der, men såg for seg at mesteparten av jorda også vidare framover skulle verta halden i hevd av naboen sine geiter, slik det stort sett hadde vore dei siste omlag 50 åra. (Ein samtale med naboen avslørte at han hadde planar om å skifta ut geitene med sauer).

Brune ligg lengst aust av gardsbruka i Fausa, - heilt ute på kanten til den stupbratte lia ned mot Storfjorden. Bygningane og dyrkamarka ligg på eit flatare område tett ved bruna, eller ved utlaupet av den hengjedalen som Fausadalen er. Skjøtselsplanen for denne aktuelle lokaliteten har som hovudoppgåve å taka vare på det opphavlege artsmangfaldet, og da ved ein skjøtselsmåte som liknar mest mogleg på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og relativt sein slått, samanlikna med dagens siloslått. Det kan gjerne haustbeitast på lokaliteten, medan vårbeiting er mindre positivt, i alle fall om den går føre seg lenge utover våren.

Vi vil med dette få takke Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Geir Moen for oppdraget og for eit godt samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk til eigar av den aktuelle slåttemarka, Stian Brune for velvilje og tålmod når vi har ringt og mast om opplysningar. Takk også til brukaren av dyrkamarka her, Steinar Aanning.

Mjosundet i Aure 31. oktober 2011

Tingvoll 31. oktober 2011

For Bioereg AS

Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

A. Generell del

Slåttemarker er areal som vert regelmessig slått. Semi-naturleg slåttemark eller såkalla natureng, er slåttemarker som er forma gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. Dei er ofte overflatelydda, men ikkje oppdyrka og tilsådd i seinare tid, og ikkje eller svært lite gjødsla. Dei vert slått seint i sesongen. Slåttemarkene vert eller vart gjerne haustbeita og ofte også vårbeita. Korleis slåttemarkene har vore skjøtta varierer noko frå stad til stad og frå landsdel til landsdel. Slåttemarkene er urte- og grasdominerte og oftast svært artsrike. Dei kan vere opne eller tresette.

Tresette slåttemarker med styvingstre som vert hausta ved lauving er i dag svært sjeldne. Slike såkalla lauvenger vart gjerne beita om våren, slått ein gong seint om sommaren og beita om hausten. I tillegg vart greinene på trea hausta til fôr med eit tidsintervall på 5-8 år. I gammal tid spelte også myr ei viktig rolle som slåtteareal (slåttemyr). Dei fleste jordvassmyrane i Noreg har tidlegare vore slått, men myrslåtten tok i stor grad slutt for ganske lenge sidan og vart praktisert berre nokre få stader fram til slutten av 1950-åra. Nokre av slåttemyrane gror att, medan andre endrar seg mindre, her er det truleg få tydelege biologiske spor frå slåttedrifta. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrar som framleis er i hevd.

Dei ulike slåttemarkene høyrer til blant våre mest artsrike naturtypar, og er viktige også for andre organismar enn karplantar. T.d. er rundt 70 prosent av dagsommarfuglane våre knytt til open engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og fleire vadefuglar brukar strandenger (slått eller beita) som hekkeområde og rasteplassar under trekket. I tillegg har slåttemarker mykje å seia for mange truga artar av beitemarksopp. Slåttemark kan ikkje erstattast av beitemark fordi dei inneheld vegetasjonstypar og fleire artar som ikkje klarer seg i område som berre vert beita. Samanlikna med naturbeitemark har slåttemark generelt det høgaste artsmangfaldet og dei største bestandane av fleire truga engartar. Gjennom historia har slåttemark vore, og vil framleis vere, om vi tek vare på dei, viktige "levande genbankar". I tillegg er dei berekraftige økosystem som har vore eit nøkkelement i norsk landbruk i fleire tusen år. Men driftsendringar på 1900-talet har ført til at slåttemark no er mellom våre mest truga naturtypar.

Slåttemarksutformingar på Vestlandet

Den store variasjonen i slåttemarksvegetasjonen i Noreg er enno berre delvis kartlagt. I det følgjande har vi likevel prøvd å peike på nokre utformingar av slåttemarksvegetasjon som er særeigne for Vestlandet og dermed gir fylka her eit særskilt forvaltningsansvar. Vi gjev òg døme på nokre verdifulle lokalitetar.

I Møre og Romsdal har ein svært godt oversyn over tradisjonelle slåttemarker fordi det her nyleg er gjort ei samanstilling av kunnskapen om denne naturtypen (Jordal 2007). 178 lokalitetar vert omtala i rapporten frå dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av dei 37 kommunane i fylket. Lokalitetane finst likevel først og fremst konsentrert innan mindre geografiske område, og kommunane Stordal (22 lokalitetar, særleg i Nørdredalen), Rauma (28 lokalitetar, særleg i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokalitetar, særleg i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særleg ved fjellgardane) har flest kjende lokalitetar. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfald, er truleg den viktigaste vegetasjonstypen. 64 raudlisteartar er registrert i dei registrerte slåttemarkene (13 karplantar, 1 sommerfuglart og 50 soppartar).

- Ein særleg verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finst eit heilskapleg fiskarbondelandskap som vert skjøtta tradisjonelt og har mange gamle kulturlandskapselement m.a. mange små 1x2-meters potetåkrar i bergskortene. Slåttemarkene vert slått med ljà. Her finst mange raudlista beitemarkssopp. Staden er veglaus og kan nåast med robåt over eit 50 meter breitt sund.

- Langs Grøvvassdraget (Sunndal, utvalt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finst tørre-friske slåttemarkar med fleire tørrengsartar som *Pilosella*-artar og sjeldne soppar.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestandar av kvitkurle som i stor grad er knytt til restar av slåttemark.
- Nordre Sunnmøre er eit kjerneområde for solblom. Meir enn 30 000 blomsterstenglar er registrert innan dette området. Dessverre er det no berre sporadisk hobby slått igjen her.

I Hordaland har m.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Fire utformingar av jordnøtteng (frisk fattigeng, jordnøttutforming) finst langs kysten her:

- Jordnøtteng, kystmaure-utforming med m.a. kystgrisøyre. Utforminga finst òg i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, grisøyre-utforming med m.a. blåstjerne og tusenfryd. Utforminga finst òg i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, prestekrage-utforming med m.a. kystgrisøyre, kjertelaugnetrøyst og småengkall. Utforminga finst òg i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.
- Jordnøtteng, kamgras-utforming med m.a. kystgrisøre, vill-lin, hjartegras, storblåfjør og musekløver.

I tillegg er ei femte utforming identifisert i fjordstroka (O2-O1):

- Frisk fattigeng, marikåpe-raudknapp-utforming med m.a. englodnegras, smalkjempe, vill-lin og småengkall, men utan dei typisk vestlege artene. Utreiinga er ikkje godt nok kjend.

Jordnøttengene har ei spesifikk norsk artssamansetjing: Viktige lokalitetar er m.a. Urangsvåg, Bømlø og Gjuvsland, Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austad på Høgskulen over fleire tiår forska på og gjort ei rekkje registreringar i dei tradisjonelle slåtteengene i fylket. Også i Sogn og Fjordane er det registrert fleire jordnøttenger. Kystblåstjernerdominerte slåttemarkar finst i ytre kyststrok, m.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetane Sandøyna, Vilnes og Hamna i Askvoll. Ein viktig slåttemarkslokalitet finst på Øvre Ormelid, ein hyllegard i Luster. Her finst tørrenger med m.a. brudespore, vanleg nattfiol og bakkeseite. Det er registrert mange slåttemarkar i Sogn og Fjordane, men fleire av registreringane er gjort for relativt lenge sidan og stoda i dag er uviss. På Grinde i Leikanger finst ei flott lauveng der både trea og enga framleis vert haldne i hevd.

I Rogaland er det registrert få slåttemarkar. Dette har dels samanheng med det er gjort lite forskning i Rogaland. Men hovudgrunnen er truleg det moderne og intensive jordbruket utover 1900-talet med omfattande nydyrking, oppgjødsling og bruk av engfrø førte til at dei tradisjonelle slåttemarkene gjekk tidleg ut av drift. Fattig berggrunn, høg nedbør og gjødselpåverknad gjer at dei fleste naturengene som er att er fattig engkveineng med blåknapp, blåklokke, følblom og ryllik. Denne er mindre artsrik enn mange andre engtypar. I nordre del av fylket finst jordnøtt og kamgras i engene, medan det i den sørlege delen finst enger med blodtopp, blåmunke og engtjørebloom. På Jonegarden i Sauda, ein museumsgard der jorda er i statleg eige, er det både fattige og litt rikare enger og slåttemyr som med unntak av 10 år har vore drive samanhengande på gamalt vis. Her finst kvitkurle og nattfiol. Solblom, som og er funnen her, finst og i nokre få andre registrerte slåttemarkar, m.a. Serigstad i Time og på Funningsland i Hjelmeland. Ei anna slåttemark på Jæren som har lege brakk i lang tid, er hovudlokalitet for den sterkt truga arten jærtistel som her i landet berre finst i denne delen av Hå kommune. Særleg artsrike dyneenger finst på Jæren og Karmøy. Engslått på desse er lite kjend, men det er gjort forsøk på Åkrasanden der slått har auka artsmangfaldet.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammal, artsrik eng på, er å følgje opp den tradisjonelle driftsforma, utan gjødsling og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noko frå stad til stad

avhengig av klima og høgd over havet. Difor er det viktig å finne ut kva som har vore vanleg på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet frå gammalt av. Slått før 10. juli var svært uvanleg.

En bør nytte lett reiskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettare traktor) der det er mogleg. Graset må bakketørkast eller hesjast før det vert fjerna. I tillegg til at ein får tørt og godt hø, er bakketørkinga viktig for at frøa til engartane både skal få modne ferdig og vert liggjande att på enga når høyet vert samla saman og køyrd vekk.

Einskilde stadar har engene i tillegg vore beita, anten vår eller haust eller begge delar. Berre beiting kan ikkje erstatte slått, men er dette einaste moglege skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsame. Storfeet vel ikkje ut "godbitane" slik sauene gjer. Men beitepresset må ikkje vere for stort, og ein må rekne med noko manuell etterrydding. Der ein har tidlegblømande artar er det særleg viktig at ein unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjeld restaurering av enger som er i attgroing og utviding av eksisterande slåtteareal er det viktig å ikkje setje i gang med meir omfattande restaurering enn det ein klarar å følgje opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaurerast, kan det vere lurt å ta det trinnvis over fleire sesongar. Slik vert det meir overkomeleg, og ein får erfaring med kor omfattande dei ulike tiltaka er og kor mykje ein kan vente å få gjennomført per sesong. Hogst/grovrydding bør helst gjennomførast på frosen og gjerne bar mark. Då unngår ein skadar på undervegetasjonen, og samstundes er det enklare å få ein lågast mogleg stubbe. Rydding i snø kan vere meir tungvint. Mindre buskar og oppslag kan òg ryddast om sommaren når det er tørt og mykje av biomassen er samla i blada.

I slåtteenger som *ikkje* har vore tresette er det ikkje noko poeng i å setje att tre ved rydding, men gamle styvingstre bør få stå. Eit og anna lauvtre med fin og vid krone kan òg gjerne få stå. Alle gran/furu og framande treslag bør fjernast.

Etter hogst er det særleg viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubbar og liknande vert samla saman og brend på eigna stader, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødige oppgjødsling. Ryddeavfall som ligg spreidd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska snarveksande, konkurransesterke vegetasjon. Av same grunn er oppflising og spreining av flis i området ikkje å tilrå.

Attståande biomasse vil ta opp noko av næringa som vert frigjort frå daude røter av tre og buskar som har vert rydda bort. Dette gir ein gjødslingsverknad som lett fører til uønska nitrogenkrevjande artar (t.d. bringebær og brennesle). Gradvis opning er difor viktig. Gjødslingsverknad saman med auka ljossinnstråling fører gjerne òg til ein del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningane i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette fell normalt saman med slåttetidspunktet. Det kan likevel vere nødvendig å rydde lauvrenningar fleire gonger dei par første sesongane.

Osp spreier seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til omfattande renning. Det kan difor løne seg å ringborke osp ved å skjere eit ca. fem cm breitt band rundt treet nedanfor den nedste greina. Det er viktig at snittet er såpass djupt at all borken forsvinn, slik at transporten av næringsstoff stoppar heilt opp. Det er lettast å ringborke om våren. Etter tre somrar må dei daude trea fjernast.

Stubbar må kappast heilt ned til bakken, anten i samband med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubbar vil rotne fortare om ein skil borken frå veden med eit spett eller liknande, og deretter stappar jord i mellom. Med unntak av osp og or kan ein òg unngå renningar på denne måten. Dette kan t.d. vere aktuelt i kantar som hindrar ljossinnstråling til slåttemarka.

Problemartar som bringebær- og rosekratt, brennesle og mjøduert vil normalt forsvinne ved slått over tid. Men for å få dei bort kan det i byrjinga vere nødvendig å slå fleire gonger per sesong med ljå eller krattryddar. Felt med einstape bør slåast ned med kjepp, ikkje skjerast ned. På denne måten held bregna fram med å transportere næring frå røtene, og utarmar dermed rotsystemet sitt. Bregna bør så fjernast om hausten.

For meir utfyllande stoff om skjøtsel, restaurering og hevd:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker er å finne på DN sine heimesider: <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500034662&language=0>

B. Fausa; Brune

SØKBARE EIGENSKAPAR (for Naturbase)							
*Namn på lokaliteten Fausa; Brune				*Kommune Stranda		*Områdenr.	
ID i Naturbase BN00069299		*Sist registrert i felt av: Finn Gunnar Oldervik og Øystein Folden Øystein Folden				*Dato: 26.06.2011 23.10.2011	
Tidlegare registreringar (år og namn) og andre kjelder (skriftlege og muntlege): <ul style="list-style-type: none"> - Jordal, J. B. 2011. Supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet i Norddal og Stranda i 2009-2010. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga. - Storfjordprosjektet - Norderhaug, A, Hansen, S. & Jordal, J. 2004. Fagrapport om kulturlandskap i indre Storfjorden og om utfordringar for forvaltninga. Møre og Romsdal Fylke, Landbruksavdelinga. Rapport nr. 1-2004. 						Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
*Hovednaturtype: - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 100 % Tilleggsnaturtyper: - Ingen prioriterte				Utforminger: Frisk fattigeng (D0104) 100 % andel			
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Vi kjenner ikkje til noko slikt					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)							
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):			Vegetasjonstyper:
< 20 m	X	God		Slått	x	Torvtekt	Frisk fattigeng (G4a) vanlig utforming 100 % andel
20 - 50 m		Svak	x	Beite	x	Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			
*OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)							
<p>INNLEIING: Skildringa er opphavleg skriven av John Bjarne Jordal i november 2010, basert på besøk av Liv Sterten 01.08.2001(Norderhaug et al. 2004) og eige feltarbeid 05.08.2010. Avgrensinga er basert på GPS og ortofoto og vert rekna som særst god, og truleg betre enn 5 meter. I oktober 2011 vart skildringa revidert i samband med utarbeiding av skjøtselsplan for lokaliteten. Dette arbeidet vart utført av Finn Oldervik og Øystein Folden. Lokaliteten tilsvarar BN00069299 i Naturbase, men vi har justert grensene noko for å gjera inngjerding og skjøtsel enklare.</p>							

PLASSERING OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten ligg i Fausa og er den siste garden før bratthenget ned mot sjøen. Namnet på garden har nok også med denne kanten å gjera. Fausa ligg lengst nord i Stranda kommune og ligg ytst ute på kanten av ein hengjedal ut mot Storfjorden med Stordal på andre sida av fjorden. Lokaliteten ligg like nordaust for husa på garden og utgjer nokre enger på flatene heilt ut mot kanten av bratthenget ned mot fjorden. Ein hytteveg skjærer gjennom deler av lokaliteten. Berggrunnen består av granittisk gneis, augnegneis eller gneisgranitt. Lausmassane består truleg mest av morenemateriale. Området ligg i sørboreal vegetasjonssone (SB) og klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2).

NATURTYPAR, UTFORMINGAR OG VEGETASJONSTYPAR: Lokaliteten bør helst førast til naturtypen slåttemark, men har neppe vore slått på mange år. Vegetasjonen er mest i slekt med frisk fattigeng (G4) med gulaks, engkvein, kvitkløver, smalkjempe og ryllik, men har og einskilde meir basekrevande artar.

ARTSMANGFOLD: Mest spesielt var funn av rundt 40 blomstrande solblomplanter (2010: VU). Av planter elles vart det notert m.a. blåknapp, brudespore (2006: NT), bråtestorr, bustnype, geitsvingel, grov nattfiol, harerug, hårsvæve, jonsokkoll, knegras, prestekrage, skjermsvæve, smalkjempe, stormaure og tviskjeggveronika. I 2011 vart følgjande artar registrert; harerug, grasstjerneblom, engsoleie ssp. acris, tepperot, raudkløver, skogstorkenebb, firkantperikum, jonsokkoll, stormarimjelle, tviskjeggveronika, smalkjempe, røsslyng, blåbær, ryllik, nyseryllik, solblom (VU), stormaure, brudespore, nattfiol og gulaks. Av sopp vart det ikkje funne spesielle artar. I oktober 2011 vart det påvist berre mønjevokssopp, og elles stjernespora raudskivesopp, men det hadde vore kaldt nokre dagar før. Ein reknar likevel med at lokaliteten har eit visst potensiale for beitemarkssopp.

BRUK, TILSTAND OG PÅVERKNAD: Området har ikkje vore slått sidan ca 1962-1963, men har vore beita heile tida sidan.

Tidlegare drift: Då garden vart driven på vanleg måte fødde den 7-8 kyr, nokre ungrøtter, samt ca 10 geiter og 10 sauer (Kjøhlås 1954). Det var besteforeldra til noverande eigar som sist budde og dreiv gard på Brune. Som nemnd innleiingsvis så flytta dei herifrå med heile familien i 1962-1963. Vi veit lite konkret om korleis dei siste brukarane dreiv jorda. Truleg var det vår- og haustbeiting, samt sein slått med hesjing eller flathøy. Det vart sikkert gjødsla noko med husdyrgjødsel, men det vart neppe nytta særleg mykje kunstgjødsel på markane den gongen. Sentralt i lokaliteten er det spor som tyder på at det er tatt ut torv, truleg kring 75 m².

Noverande drift: Området vert ikkje lenger slått, men beita på ettersommar/haust etter at siloslåtten er ferdig. Geitene kan også beita litt her tidleg på våren, men så snart graset er kome så nokolunde i vekst vert dyra flytta over til andre sida av dalen. Området har vore lite gjødsla sidan ca 1963, men eit par år etter år 2000 har det vore nytta litt kunstgjødsel.

FRAMANDE ARTAR: Det er for få år sidan planta sitkagran ved gardshusa. Det er truleg at ein kan finne frøspreidd gran frå tid til annan.

KULTURMINNER: Det vart ikkje observert særskilde kulturminne ved eller på denne lokaliteten.

SKJØTSEL OG OMSYN: Det er ønskjeleg med framhald i haustbeitinga og oppattaking av slåtten. Fysiske inngrep, gjødsling og sprøyting bør unngåast. (For nærare opplysningar, sjå skjøtelsesplan!)

DEL AV HEILSKAPLEG LANDSKAP: Lokaliteten utgjer i dag framleis ein del av eit større og verdifullt kulturlandskap med geitebeiting og store solblombestandar, ein av dei største bestandane i landet.

VERDIGRUNNGJEVING: Lokaliteten får verdi A (svært viktig) på grunn av at det er ei slåttemark (som rett nok ikkje er slått i det siste) med ein viktig bestand av solblom, ein raudlisteart i kategori sårbar, og elles ein del andre engartar. Lokaliteten er og ein del av eit større landskap i Fausa-området med tusenvis av solblom, ein av dei største bestandane i landet. Hadde det ikkje vore for førekomstane av solblom, samt at lokaliteten er ein del av ein større heilskap, så ville den neppe ha fått meir enn B-verdi (Viktig). Vi reknar likevel at A-verdien kan forsvarast m.a. fordi vi vonar at slåttemarkspreget vil verta meir tydeleg etter kvart med rett skjøtsel.

KARAKTERARTAR:

Blåknapp
Brudespore
Grovt nattfiol
Nattfiol
Harerug
Prestekrage
Smalkjempe

RAUDLISTEARTAR:

Solblom *Arnica montana* (VU)

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtelsesplan:
25.10.2011

UTFORMA AV:
FINN OLDERVIK OG ØYSTEIN FOLDEN

FIRMA:
BIOREG AS

EU89-UTM Sone 32
Ø=382826 N=6911426

Gnr/bnr.
55/1

AREAL (noverande):
5,0 dekar

AREAL etter restaurering:
6,0 dekar

Del av
verneområde? Nei!

MÅL:**Hovudmål for lokaliteten:**

- Lokaliteten skal haldast i god hevd med årleg slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal oppretthaldast ved at populasjonar av raudlista og kravfulle artar skal haldast på dagens nivå, eller aukast.
- Det er også eit mål at enga skal vinna attende det typiske jamne slåttemarkspreget som ho utvilsamt ein gong har hatt.
- Slåttemarka skal liggja i eit ope landskap og kantsoner skal ikkje skuggast ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikkje gjødslast.
- Uttransport med traktor bør kunne skje langs kanten av lokaliteten og langs hyttevegen.

Tilstandsmål artar:

- Artsmangfaldet i slåttemarka skal oppretthaldast jf. artslistene over.
- Populasjonar av artane i lista over karakterartar skal oppretthaldast.
- Populasjonar av artane i lista over raudlisteartar skal oppretthaldast eller helst utvidast.

Mål for nedkjemping av problemartar/gjengroing:

- Lauvtrekratt og einer på slåttemarka skal ikkje førekoma. Vidare skal ev. gran inne på lokaliteten fjernast.

AKTUELLE TILTAK:**Aktuelle restaureringstiltak, utover dei generelle:**

- Rydding og fjerning av renningar
- Inngjerding av lokaliteten

Aktuelle årlege skjøtselstiltak, utover de generelle:

- Sein slått - tidlegast slutten av juli eller først i august
- Raking, vending og bortkøyring av høy for bruk som husdyrfór etter minst to dagars tørking.
-

Prioritering (år)	Kostnad kr/ ant timar	Kontroll /dato:
2012,	20 t à kr. 300,- kr. 6.000,- 400 m á kr. 50,- = kr. 20.000,- + 2 grinder á kr. 1500 = kr. 3000,-	seinhaust 2013 og 2015
2012	6 dekar á kr. 2.000,- = Kr. 12.000,-	2013
2012	6 dekar á kr. 2.000,- = Kr. 12.000,-	2013
	Samla sum første året: <u>Kr. 41.000,-</u>	

UTSTYRSBEHOV:

- tohjuls slåmaskin vil lette mykje av slåtten
- ljå, rive, høygaffel
- Reiskap for å køyra ut høyet. Traktor kan nyttast langs kanten av lokaliteten eller langs hyttevegen.

OPPFØLGJING:

Skjøtselsplanen skal evaluerast innan 5 år:

Behov for registrering av spesifikke artsgrupper:

Det er ønskeleg å registrere nærare førekomsten av solblom. Beitemarksfungaen kan gjerne kartleggast betre på denne lokaliteten.

Tilskot søkt år:		Søkt til:	
Tilskot tildelt år:		Tildelt frå:	
Skjøtselsavtale partar:			
ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksetjing av skjøtselsplanen.			

ANSVAR:

Kjelder

Litteratur:

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. (red). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Jordal, J. B. 2011. Supplerande kartlegging av naturtypar i kulturlandskapet i Norddal og Stranda i 2009-2010. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavingdelinga.

Storfjordprosjektet - Norderhaug, A, Hansen, S. & Jordal, J. 2004. Fagrapport om kulturlandskap i indre Storfjorden og om utfordringar for forvaltninga. Møre og Romsdal Fylke, Landbruksavdelinga. Rapport nr. 1-2004.

Kjølås, G. 1954. Stranda bygdebok, første del. Gard og Grend. Utgjeve av Stranda kommune med stønad frå Stranda Sparebank. s. 325-327.

Muntlege kjelder:

Stian Brune, Lihauggata 4, 6002 Ålesund, eigar
Steinar Aanning, Fausadal, 6200 Stranda, brukar

Tlf. 452 73 212
Tlf. 995 42 102

Internett:

Dato	Nettstad
01.10.11	Direktoratet for naturforvaltning, Naturbase
01.10.11	Artsdatabanken, Rødlista og Artskart

Ortofotokart

Figur 2. Dette ortofotoet frå Gislink viser Jordals si avgrensing av den aktuelle lokaliteten sentralt i biletet markert grønt. Vi har utvida og forenkla polygonet, - mest av arronderingsmessige årsaker og litt fordi det vart registrert solblom utanfor den grøne markeringa. Mesteparten av det nye arealet som er kome til må reknast som restaureringsareal.

Bilete

Figur 3. Foto; Øystein Folden, 26.06.2011 ©. Biletet er tatt frå knausen sørvest på lokaliteten. Lokaliteten ender utanfor øvre høgre hjørne av biletet. Trekrullen til venstre ligg på andre sida av traktorvegen til hytta og utgjer den nordre enden av lokalitetsdelen som ligg på vestsida av traktorvegen. Dei flatare partia ligg utanfor lokaliteten, men syner noko av slåtte- og beitelandskapet rundt.

Figur 4. Foto; Øystein Folden, 26.06.2011 ©. I nordaustre del av lokaliteten er det eit lågareliggande parti som er noko våtare. Her er det ein god del lauvtrerenningar, nokre daude og nokre det framleis er liv i. Desse må fjernast før det er råd å slå. Den eine solblomlokaliteten funne i 2011 ligg omtrent ved fotostandpunkt, den andre lokaliteten nær gjerdet i bakgrunnen.

Figur 5 Foto; Øystein Folden, 26.06.2011 ©. Biletet er frå knausen sørvest for lokaliteten. Bjørka midt i biletet står sentralt i teigen. Areala i øvre venstre hjørne av biletet og nedre høgre hjørnet ligg utanfor lokaliteten.

Figur 6. Foto; Øystein Folden, 23.10.2011 ©. Biletet er tatt frå om lag midt på lokaliteten, mot nordaust. Stolpen til høgre står i grensa for lokaliteten som når bort til gjerdet. Utan å gjerda inn lokaliteten får ein ikkje til å beite tilstrekkeleg og lokaliteten tapar verdi utan slått.

Figur 7. Foto; Øystein Folden, 23.10.2011 ©. Dette biletet er tatt frå midt på lokaliteten, mot sørvest. Bjørka til høgre står for seg sjølv og kan få stå. I venstrekanten av biletet framfor knausen ser vi eng på utsida av lokaliteten, noko oppgjødsla. Omtrent ved fotostandpunktet finst det brudespore.